

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Наименование на специалността: Кожни и венерически болести

1.2. Продължителност на специализацията по Кожни и венерически болести – 4 (четири) години.

1.3. Изисквано базово образование за допускане до обучение по специалността – висше образование на образователно-квалификационна степен „магистър по медицина” и професионална квалификация „лекар”.

2. ДЕФИНИЦИЯ НА СПЕЦИАЛНОСТТА, КОМПЕТЕНЦИИ И УМЕНИЯ

Дерматологията е наука, която изучава болестите на кожата и нейните придатъци, както и методите за тяхната диагноза, лечение и профилактика.

Венерологията е наука, която изучава болестите, предаващи се при полов контакт, и методите за тяхната диагноза, лечение и профилактика.

В Република България “кожни и венерически болести”, “дерматология”, “дерматовенерология”, както “дерматология и венерология”, се използват като синоними за една и съща специалност.

През четиригодишния срок за обучение специализантът трябва да усвои редица теоретични знания и практически умения за структурата и функцията на нормалната кожа, кожните придатъци и видимите лигавици, патологичните процеси в различните слоеве на кожата, тяхната диагностика, диференциална диагноза и лечение.

Специализантът трябва да може самостоятелно да решава диагнозата и лечението на хронично протичащите дерматози, булозните дерматози и кожните тумори.

Важна и неотделима част от специалността е венерологията. Специализантът трябва да познава епидемиологията, клиничната картина, диагностиката и лечението на болестите, предавани по полов път.

Тези теоретични и практически умения специализантът усвоява постепенно в продължение на четирите години, като периодично полага колоквиуми. След завършване на специализацията специализантът полага изпит за специалност.

3. ЦЕЛ НА ОБУЧЕНИЕТО

Всеки лекар, придобил специалност Кожни и венерически болести, трябва да може да диагностицира и лекува болестите на кожата и кожните придатъци (подробно описани в учебния план), да поставя микробиологична и микологична микроскопска диагноза на намазка от кожа и лигавица, да поставя микроскопска диагноза на биопсичен материал от кожа, лигавица и кожни придатъци, както и да владее оперативния минимум по кожни болести, подробно описан в учебната програма за специализация.

4. ОБУЧЕНИЕ

4.1. Учебен план. Учебните модули и тяхната продължителност са заимствани и съобразени с второто издание на т.нар. “Бяла книга по дерматология” на Европейския дерматологичен форум от 2005 г., а именно:

- Обща дерматология (амбулатория) – 6 месеца.
- Обща дерматология (клиничен стаж) – 12 месеца.
- Венерология – 6 месеца.
- Педиатрична дерматология – 3 месеца.
- Съдови дерматози – 3 месеца.
- Онкодерматология и дерматохирургия – 3 месеца.

- Дерматохистопатология – 3 месеца.
- Алергодерматология – 2 месеца.
- Серология – 2 месеца.
- Дерматомикология – 2 месеца.
- Имунодерматология – 2 месеца.
- Физиотерапия на кожните болести – 2 месеца.
- Животозастрашаващи дерматози – 1 месец.
- Естетична и козметична дерматология – 1 месец.

4.2. УЧЕБНА ПРОГРАМА. Включва теоретична и практическа част.

4.2.1. УЧЕБНА ПРОГРАМА ЗА ПОДГОТОВКА ПО СПЕЦИАЛНОСТТА – ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТ

Обща дерматология

1. Филогенеза и онтогенеза на кожата. Ембриология на кожата. Кожата в различните възрасти.
2. Структура на кожата. Анатомично, хистологично и ултраструктурно устройство – епидермис, дерма, хиподерма, дермо-епидермална гранична зона. Кожни придатъци – потни и мастни жлези, косми и нокти. Кръвоносни и лимфни съдове, нервни окончания в кожата.
3. Физиология на кожата. Морфологични и биохимични аспекти на кератопоезата и меланогенеза. Потоотделяне, липогенеза, водно-липидна мантия и вискоеластичност на кожата.
4. Функции на кожата: защитна, терморегулаторна, сетивна, секреторна, отделителна, имунологична и хормонална.
5. Структура на видимите лигавици (полулигавици и лигавици на устната кухина и половите органи). Функции на лигавицата на устата: секреторна, храносмилателна, защитна и сетивна.
6. Микробна флора по кожата и лигавиците. Микробиологични изследвания при инфекциозни дерматози и венерично болни.
7. Имунитет, алергия и кожа. Хуморален и клетъчен имунитет. Антигени, антитела, антиген-антитяло реакции, медиатори на алергичните реакции. Имунологични реакции и тестове: реакция на преципитация, реакция на аглутинация, РСК, имунофлуоресцентни методи, ИЛАЙЗА, имуноблот и др. Имунология на кожни заболявания.
8. Възпалението в кожната патология – медиатори, цитокини, интерферони, интерлевкини и др. Механизми на регенерация на кожата – роля на растежните фактори.
9. Патофизиология на сърбежа. Начини на повлияване.
10. Влияние на околната среда върху кожата на човека. Ултравioletова радиация и стареене на кожата.
11. Обща диагностика на кожните и венерически болести: особености на анамнезата, клиничните и инструментални методи за изследване.
12. Обривни елементи: петнисти, плътни, ексудативни, вследствие на нарушение целостта на кожата, отпадъчни и вследствие структурни промени в кожата. Обривни елементи по лигавиците.
13. Лабораторни методи за изследване в дерматологията и венерологията: рутинни (хематологични, биохимични); морфологични (цитологични, хистологични, имунофлуоресцентни, електронно-микроскопски), алергични тестове,

микологични, серологични и функционални. Пренатална диагностика на генодерматозите.

14. Основни хистопатологични процеси в кожата. В епидермиса: хиперкератоза, паракератоза, дискератоза, хипергранулоза, акантоза, акантолиза, епидермолиза, спонгиоза, балонна дегенерация, вакуолна дегенерация, ретикуларна дистрофия, микроабцеси, хиперплазия, хипертрофия, хипоплазия, атрофия, некроза, екзоцитоза, епидермотропизъм. В дермата: клетъчни инфилтрати, абсцес, интерстициален едем, атрофия, склероза, фиброза, фибриноидна дегенерация, казеозна некроза, гранулома, левкоцитоклазия, гранулационна тъкан, пигментна инконтиненция, дисплазия и др.
15. Принципи на локалната терапия в дерматологията. Фармакокинетика. Видове лекарствени форми за локално приложение: основни (елементарни) и сложни (комбинирани). Лекарствени средства по механизъм на действие: адстрингентни, антибиотици, химиотерапевтици, противовирусни, антимиотици, антипаразитни, антисептици и дезинфектанти, депигментиращи, пигментиращи, епителотонични, кератолитични, кератопластични, кортикостероиди, имуносупресори, имуномодулатори, противотуморни, калциневринови инхибитори, антипсориатични, антиакнеични, противосърбежни, разрушаващи, ревулзивни, редуциращи, фотозащитни, фотосенсибилизатори и др. Показания, начин на приложение, противопоказания, странични ефекти, лекарствени взаимодействия и несъвместимост на различните лекарствени средства.
16. Принципи на системната терапия в дерматологията. Механизъм на действие, фармакокинетика и лекарствени взаимодействия, показания и странични ефекти на: антибиотици, антимиотици, антивирусни, антипротозойни, антихистаминови, антибактериални, антимикобактериални, невротропни, противовъзпалителни, кортикостероиди, цитостатици, имуносупресори, имуностимулатори, биологични средства, фотосенсибилизатори, синтетични антималарици, ароматни ретиноиди, сулфонамиди, сулфони, съдоразширяващи, съдоукрепващи, витамини и други лекарствени средства.
17. Физиотерапия на кожните болести – показания, начин на приложение, странични ефекти и контраиндикации: кинезитерапия, термотерапия, криотерапия, електротерапия, ултразвук, фототерапия, радиотерапия, лазерна терапия, климатотерапия, балнеолечение, диетотерапия и акупунктура.
18. Принципи на дерматохирургията. Оперативни процедури: инцизии, биопсии, техника на Мос, кюртаж, дермабразия, пластика (видове). Показания, постоперативни усложнения. Видове анестезия: локална, проводна и др. Козметичен ефект.
19. Медицинска козметика. Принципи и задачи. Хигиена на кожата, лигавиците и кожните придатъци.
20. Организация на дермато-венерологичната помощ в страната. Структура и основни задачи на венерологичната мрежа.

Специална дерматология

1. Бактериални инфекции на кожата – пиодермии: Стафилодермии, стрептодермии, стрептостафилодермии, некротизиращи подкожни инфекции (fasciitis necrotisans).
2. Други инфекции на кожата – еризипелойд, антракс, чума, дифтерия, еритразма, фелиноза, актиномикоза.
3. Микобактериални инфекции – туберкулоза на кожата.
4. Лепра. Атипични микобактериални инфекции.

5. Дерматовирози – инфекции от херпесни вируси. Инфекции от вариолна група вируси.
6. Инфекции от папиломни вируси. Вирусни екзантеми.
7. Дерматологични синдроми при вирусни хепатити.
8. Микози – дерматофитни инфекции.
9. Дрождевидни инфекции.
10. Системни (дълбоки) микози.
11. Ектопаразитози – скабиес, педикулоза, борелиози (лаймска болест), дървеници, човешки бълхи, комари, ужилвания от пчели, оси и стършели.
12. Хелминтози – фасциолоза, шистозоматози, цистицеркоза, ехинококоза, ентеробиоза, аскаридоза, трихинелоза, филарิโอза, онхоцеркоза, лоаоза, анкилостомидоза, стронгилоидоза, дракункулоза, ларва мигранс.
13. Протозоозози – лайшманиози, трипанозомиаза, токсоплазмоза, амебиаза. Спирохетни зооантропонози – възвратни тифове, тропическа язва, лептоспироза, содоку.
14. Дерматози от физически фактори - дерматози от механични въздействия, дерматози от ниски температури, дерматози от високи температури, дерматози от йонизираща радиация, фотодерматози.
15. Болести с нарушена кератинизация – вродени кератози, придобити кератози.
16. Болести с нарушена пигментация – придобити и вторични левкодермии, придобити и вторични меланодермии, меланози (петнисти, ретикуларни, линейарни, фащиални), дермални меланоцитози, пигментни папиломатози, немеланинови пигментации, татуировки.
17. Уртикария, пруриго, пруритус.
18. Дерматит-екзема – контактен дерматит, атопичен дерматит, вулгарна екзема в различните възрасти, себорейна екзема и варианти, професионални дерматози.
19. Лекарствени дерматози – лекарствени екзантеми, фиксна еритема, еритема ексудативум мултиформе, S. Stevens-Johnson, DHS, токсична епидермална некролиза (синдром на Лайел).
20. Еритемни дерматози – физиологични еритеми, генетични еритеми, физични еритеми, химични (медикаментозни) еритеми, инфекциозни еритеми, еритеми при болести на съединителната тъкан, еритеми при алергични васкулити, неврогенни еритеми, еритеми при вътрешни заболявания, еритеми при неоплазии, полиетиологични еритеми.
21. Еритемо-сквамозни дерматози – псориазис, параспсориазис плаката, пситириазис рубра пиларис, пситириазис лихеноидес, пситириазис розеа.
22. Папулозни дерматози – лихен рубер планус, лихен симплекс хроникус, лихен склерозус ет атрофикус, лихен нитидус, лихен стриатус, лихен ауреус, лихен амилоидозус, лихен микседематозус.
23. Автоимунни булозни дерматози – пемфигус, пемфигоид, херпес гестационис.
24. Автоимунни булозни дерматози – херпетиформен дерматит, линейарна IgA-булозна дерматоза, придобита булозна епидермолиза.
25. Болести на съединителната тъкан – лупус еритематозус, дерматомиозит.
26. Болести на съединителната тъкан – склеродермии (прогресивна и циркумскриптна), склередема Бушке, S. Sjogren, S. Sharp.
27. Атрофии на кожата – сенилна атрофия, атрофодермии, фащиална хемиатрофия, стрии, блефарохалазис, анетодермии, придобита cutis laxa.
28. Хиподермити и паникулити – септален паникулит, нодуларни форми на васкулит, паникулити при ензимен недоимък, имунни паникулити, идиопатични паникулити, паникулити при клетъчно-пролиферативни заболявания, травматичен паникулит, студов паникулит, други паникулити (постстероиден, с отлагане на кристали,

- еозинофилен, тромбангиитис облитеранс, еритроцианоза с нодули, подкожна мастна некроза на новороденото, склерема неонаторум).
29. Съдови дерматози – болести на артериите, болести на микроциркулаторната система, функционални ангиолопатии, болести на венозната система, болести на лимфната система.
 30. Кожни васкулити – левкоцитоклазичен васкулит, лимфоцитни васкулити, грануломатозни васкулити, други форми на васкулити (гранулома фациале, еритема елеватум диутинум, периартериитис нодоза, мидлайн гранулома на лицето, артериитис гигантоцелуларис, папулозис атрофиканс малигна, васкулитис нодуларис).
 31. Неутрофилни дерматози – асептични пустулози (акропустулози, генерализирани пустулози), синдром на Sweet, пиодерма гангренозум, еритема елеватум диутинум.
 32. Еозинофилни дерматози – S. Wells, M. Ofuji, ангиолимфоидна хиперплазия с еозинофилия, M. Kimura, синдром на Шулман, еозинофилия-миалгия синдром, хипереозинофилен синдром.
 33. Неинфекционни грануломатози – саркоидоза, некробиотични палисадни грануломи (гранулома ануларе, некробиозис липоидика, гранулома актиникум, ревматични нодули).
 34. Болести на космите – вродени и придобити болести на космите, хипертрихоза.
 35. Болести на ноктите – симптоматични промени на ноктите, промени в цвета на ноктите, вродени нарушения на ноктите, нокътни промени от травма, нокътни нарушения при общи заболявания, тумори под и в близост до нокътя, нокътни промени при кожни заболявания.
 36. Болести на потните жлези – болести на екринните потни жлези, инфекции на екринните потни жлези, болести на апокринните потни жлези (хидросаденит, M. Fox-Fordyce).
 37. Болести на мастните жлези – себостазис, себорея, акне, розацея, периорален дерматит, демодекозис.
 38. Органоидни невуси и невоидни образувания: Епидермални невуси – кератиноцитни невуси, фоликуларни невуси, локализирана невоидна хипертрихоза, себацейни невуси, апокринни невуси, екринни невуси, епидермален невусен синдром. Дермални и подкожни невуси – съединителнотъканни невуси, гладкомускулни невуси, невуси на напречнонабраздената мускулатура, невуси на мастната тъкан. Хемангиоми, съдови малформации, ангиокератоми. Лимфангиоми.
 39. Органоидни невуси и невоидни образувания: Епидермални невуси – кератиноцитни невуси, фоликуларни невуси, локализирана невоидна хипертрихоза, себацейни невуси, апокринни невуси, екринни невуси, епидермален невусен синдром. Дермални и подкожни невуси – съединително-тъканни невуси, гладкомускулни невуси, невуси на напречно набраздената мускулатура, невуси на мастната тъкан.
 40. Тумори на кожата: Кисти на кожата. Тумори произхождащи от епидермиса – доброкачествени епидермални тумори, преканцерози, злокачествени епидермални тумори.
 41. Тумори произхождащи от кожните придатъци – тумори произхождащи от космените фоликули, тумори с диференциация към мастните жлези, тумори с диференциация към апокринните потни жлези, тумори с диференциация към екринните потни жлези.
 42. Тумори с мезенхимен произход: Тумори, произхождащи от фиброзната съединителна тъкан. Тумори, произхождащи от мастната тъкан. Тумори, произхождащи от кръвоносните съдове. Тумори, произхождащи от мускулната тъкан. Тумори, произхождащи от хрущялната и костната тъкан.

43. Тумори с меланоцитен произход. Меланоцитни невуси и малигнен меланом. Тумори с неврален произход.(невриноми).
44. Кожни малигнени лимфоми – Т-клетъчни лимфоми, В-клетъчни лимфоми, кожни псевдолимфоми.
45. Мастоцитози. Хистиоцитози.
46. Наследствени и вродени синдроми в дерматологията: Хромозомни болести (S. Down, S. Edwards, S. Patau, S. Klinefelter, S. Turner). Генодерматози с ДНК и хромозомна нестабилност (xeroderma pigmentosum, S. Cockayne, S. Bloom, S. Werner, S. Zinsser-Engman-Cole).
47. Генодерматози със смутено кератинообразуване – дифузни кератози, палмоплантарни кератози, фоликуларни кератози, еритрокератодермии, други форми на кератози (acrokeratosis verruciformis, hyperkeratosis lenticularis perstans, porokeratosis Mibelli, porokeratosis superficialis disseminata actinica).
48. Генодерматози с нарушена меланогенеза – генерализирани ахромии и хипохромии, вродени левкодермии, меланози, левкомеланодермии, меланодермии, генодерматози с хиперпигментации и чревна полипоза (S. Peutz-Jeghers, S. Cronkhite-Canada).
49. Генодерматози с нарушена дермоепидермална връзка – epidermolysis bullosa hereditaria, M. Hailey-Hailey.
50. Генодерматози с аномалии в съединителната тъкан – S. Ehlers-Danlos, cutis laxa, pseudoxanthoma elasticum, S. Marfan.
51. Генодерматози с кожна атрофия – aplasia cutis congenita, atrophoderma vermiculata, пойкилодермия. Дисплазии – ектодермални (dysplasia ectodermalis anhidrotica, dysplasia ectodermalis hidrotica), екто-мезодермални (S. Albright, S. Buschke-Ollendorff, S. Conradi, S. Goltz, S. Touraine-Solente-Gole, S. Hehlinger, S. Van Bogaert-Horay).
52. Генодерматози с имунна недостатъчност – S. Bruton, S. Louis-Bar, S. Wiskott-Aldrich, S. Chediak-Higashi. Генодерматози с множествени тумори на кожата (sclerosis tuberosa, неврофиброматози, S. Muir-Torre, S. Gardner, S. Cowden, S. Gorlin-Goltz).
53. Кожни прояви при болести на обмяната: Болести при обмяна на аминокиселините. Болести на порфириновата обмяна – еритропоеични порфирии, чернодробни порфирии. Болести на белтъчната обмяна – хипопротеинемии, диспротеинемии, парапротеинемии. Болести на въглехидратната обмяна.
54. Кожни прояви при болести на мастната обмяна – хиперлиппротеинемични ксантоматози, нормолипемични ксантоми, тъканни ксантоматози, системни липоидози. Нарушения в обмяната на витамините. Болести на обмяната на минералните вещества. Амилоидози. Хиалинози. Муцинози – дифузни форми, мукополизахаридози, локализиращи форми.
55. Кожни прояви при вътрешни болести – кожни прояви при заболявания на ендокринните жлези, кожни прояви при заболявания на стомашно-чревния тракт, кожни прояви при заболявания на черния дроб, кожни прояви при заболявания на панкреаса, кожни прояви при заболявания на бъбреците, кожни прояви при заболявания на белите дробове, кожни прояви при сърдечно-съдови заболявания, кожни прояви при заболявания на кръвта и кръвотворните органи, кожни прояви при лимфопролиферативни заболявания, кожни прояви при рак на вътрешните органи.
56. Кожни прояви при заболявания на нервната система – болести на централната нервна система, болести на периферната нервна система, болести на вегетативната нервна система, психосоматични дерматози.

57. Орални прояви при вътрешни болести – кръвни заболявания, стомашно-чревни заболявания, бъбречни болести, ендокринни болести, хипо- и авитаминози.
58. Заболявания на устните и лигавицата на устната кухина – заболявания на устните, заболявания на езика, заболявания на устната лигавица и венците.
59. Болести на мъжките гениталии – болести на гланса и препуциума, дерматози с локализация по гланса и препуциума, увреждания на пениса от физикални фактори, болести на тялото на пениса, болести на скротума, дерматози на скротума, болести на уретрата, болести на простатната жлеза, болести на тестиса и епидидима, тумори на външните полови органи при мъжа.
60. Болести на женските гениталии – неинфекциозни вулвовагинити, засягане на вулвата и влагалището при общи заболявания, дерматози с локализация по вулвата и влагалището, тумори на външните полови органи у жената.
61. Болести на ануса.
62. Болести в областта на носа.
63. Дерматози в областта на външното ухо.
64. Дерматози в областта на клепачите и очите.
65. Болести на новороденото – кожни промени от интрапартален травматизъм, смущения в развитието на новороденото, реакции на адаптация, инфекции на новороденото.
66. Кожни заболявания в старческа възраст – лекарствени ерупции у възрастни лица, промени на видимите лигавици у възрастни, промени на кожните придатъци у възрастни.
67. Кожни болести в тропическите страни.
68. Кожни прояви при въздействие на бойни отровни вещества. Организация на дейности при бедствени ситуации.

Венерология

1. СПИН.
2. Генитален херпес.
3. Аногенитални инфекции с HPV.
4. Сифилис – епидемиология, етиология, патогенеза, имунология, класификация.
5. Придобит сифилис – първичен, вторичен, третичен. Диагностика и лечение.
6. Вроден сифилис – ранен и късен. Диагностика и лечение.
7. Диагностика и лечение на сифилиса. Контрол и срокове на наблюдение.
8. Ендемични трепонематози – ендемичен сифилис, фрамбезия, пинта.
9. Гонококция – етиология, патогенеза, клинична картина и усложнения при мъжете, при жените и при децата. Екстрагенитални форми на гонококция. Дисеминирана гонококова инфекция. Диагностика и лечение.
10. Венерична лимфогранулома. Диагностика и лечение.
11. Мек шанкър. Диагностика и лечение.
12. Донованоза. Диагностика и лечение.
13. Микоплазмени урогенитални инфекции. Диагностика и лечение.
14. Бактериална вагиноза. Диагностика и лечение.
15. Хламидиални полово предавани инфекции – уро-генитална хламидиоза, S. Reiter. Диагностика и лечение.
16. Венерична лимфогранулома. Диагностика и лечение.
17. Инфекциозни вулвовагинити. Усложнения на вулвовагинитите. Поведения при вагинално течение. Диагностика и лечение.
18. Трихомоназа. Диагностика и лечение.

19. Негонококови уретрити от инфекциозен произход – хламидиална генитална инфекция и уретрит, микоплазмена генитална инфекция и уретрит, бактериален уретрит, анаеробен уретрит, уретрити при смесени инфекции, вирусни уретрити (причинени от HSV и HPV), протозойни уретрити, кандидозен уретрит и генитални микози, туберкулозен уретрит. Усложнения на уретритите. Поведение при уретрит. Лечение.
20. Организация на епидемиологичния контрол на половопредаваните болести. Нормативни документи.

4.2.2. УЧЕБНА ПРОГРАМА ЗА ПОДГОТОВКА ПО СПЕЦИАЛНОСТТА – ПРАКТИЧЕСКА ЧАСТ

Специфични диагностични прийоми, методи, дейности

(минималния брой диагностични методи и изследвания, които специализантът задължително трябва да извърши / интерпретира, е между 30 и 50 за всеки вид)

1. Оглед на кожата, кожните придатъци и видимите лигавици (включително и с лупа), палпация, витропресия, проба за дермографизъм, фрикция.
2. Дерматоскопия (епилуминисцентна микроскопия).
3. Оглед със светлина на Ууд.
4. Изваждане на акар от скабиесен ход.
5. Умение за работа с влагалищен спекулум.
6. Интерпретиране на резултатите от рутинни и по-специализирани лабораторни биохимични и серологични изследвания, включително LDH и изоинзими, СРК и изоинзими, еозинофили, AST, Fe, феритин, ЖСК, Zn, Cu, TSH, FT₃, FT₄, TAT, МАТ, пролактин, тестостерон, DHEA-S, SHBG, 17-ОН-кортикостероиди, прогестерон, порфирины, нива на IgG срещу *Helicobacter pylori* и *H. pylori*-антиген във фецес, серологични изследвания за хелминти и други паразити (токсокароза, токсоплазмоза, ехинококоза, трихинелоза).
7. Интерпретиране на резултатите от изследването на имуноглобулини IgG, IgA и IgM, общи и специфични IgE, хемолитична активност на комплемента, фракции на комплемента (C3, C4, C1-инх. и др.), циркулиращи имунни комплекси, криоглобулини и студови аглутинини, автоантитела (ANA, анти-nDNA, анти-eDNA, анти-Sm, анти-RNP, анти-Ro/SS-A, анти-La/SS-B, ANCA, кардиолипинови антитела от клас IgG и IgM), ревматоиден фактор и антикоагулантна активност на серума.
8. Интерпретиране на резултатите от класическите и специфичните трепонемни тестове (VDRL, ТРНА, ТРІ и др.).
9. Извършване и отчитане на кожно-алергични проби – скарификационни, чрез убождания (“прик” тест), епикутанни и интракутанни; провеждане на елиминационни, експозиционни и провокационни тестове.
10. Микроскопска диагностика на полово предавани инфекции (гонококция, негонококови уретрити, ендocerвицити и вулвовагинити) чрез нативна микроскопия и на препарати, оцветени с метиленово синьо, по Грам и по Гимза; взимане на материал за специфични инфекции (гонококи, хламидии, микоплазми и др.).
11. Микроскопска диагностика на простатен експримат; взимане на материал за изследването.
12. Извършване на директна микроскопия с КОН при микотични заболявания на кожата и видимите лигавици.

13. Интерпретиране на резултат от микробиологична посевка и взимане на материал за изследването.
14. Интерпретиране на резултат от микологична посевка и взимане на материал за изследването.
15. Интерпретиране на цитологично изследване – проба на Тцанк при автоимунни и вирусни булозни дерматози, цитонамазка при кожни тумори и отпечатьци от кожа при кожни лимфоми; взимане на материал за изследването.
16. Интерпретиране на резултат от хистологично изследване на кожа; способност за разпознаване на основните хистопатологични процеси в епидермиса, дермата и хиподермата; взимане на материал за изследването чрез.
 - биопсия с пънч;
 - кюртаж;
 - изрязване с ножица;
 - плоска (шейв)-ексцизия;
 - инцизия / елиптична ексцизия;
 - екстирпация.
17. Интерпретиране на резултат от директна имунофлуоресценция и взимане на материал по някои от гореописаните методи (най-често чрез биопсия с пънч) от лезионална и от здрава кожа.
18. Интерпретиране на резултат от индиректна имунофлуоресценция на серум и мехурна течност при автоимунни булозни дерматози.
19. Микроскопски анализ на косъма (светлинен, поларизиращ).
20. Интерпретиране на резултат от трихограма.
21. Интерпретиране на резултат от фототест (определяне на минимална еритемна доза), фоточувствителност и фотоалергия.
22. Интерпретиране на резултат от електронна микроскопия при епидермолизис булоза, ихтиозиси и дерматовирози.
23. Интерпретиране на резултат от капиляроскопия при синдром на Рейно и склеродермия.
24. Интерпретиране на резултат от ултразвуково изследване (сонография) на кожа, кръвоносни съдове и кожни тумори.
25. Интерпретиране на резултатите от функционалните изследвания на кожата – кожна еластичност, влажност на кожата, потна и мастна секреция, алкално-киселинно равновесие, трансепидермална водна загуба, десквамация, кожен релеф и кожна температура.
26. Интерпретиране на резултатите от ДНК-диагностика.

Специфични терапевтични манипулации и процедури

(след вида на манипулацията или процедурата е указан минималния брой, който специалистът задължително трябва да извърши и овладее)

1. Подкожна, мускулна и венозна инжекции – минимум по 50 манипулации.
2. Парентерална инфузия – минимум 30 манипулации.
3. Интралезионално инжектиране на медикамент в болестно променена кожа или в кожен тумор – 20-30 манипулации.
4. Премахване на доброкачествени кожни лезии с пънч – минимум 30 лезии.
5. Екстракция на комедони и отстраняване на милиуми – 50-100 лезии.
6. Кюретиране на молуски и други доброкачествени кожни лезии – 50 лезии.
7. Премахване на педункулирани кожни лезии чрез изрязване с ножица – 30 лезии.
8. Химическа деструкция и локална химиотерапия на брадавици и други кожни лезии – 50 лезии.
9. Криотерапия на брадавици и други кожни лезии – 50 лезии.

10. Премахване на телангиектазии чрез електрокоагулация – 20 манипулации.
11. Електрокоагулация и електродисекация на кожни лезии – 30 лезии.
12. Премахване на доброкачествени кожни лезии чрез “плоско изрязване” (без шевове) – 20 лезии.
13. Премахване на доброкачествени кожни лезии чрез ексцизия и зашиване – 20 лезии.
14. Екстирпация на невъзпалени кисти на кожата – 10 лезии.
15. Инцизия, промивка и дренаж на възпалени кисти на кожата – 10 лезии.
16. Лечение на вратнал нокът – 10 лезии.
17. Лечение на немеланомен кожен рак чрез кюртаж и електрокоагулация – 10 лезии.
18. Лечение на немеланомен кожен рак чрез ексцизия и шевове – 10 лезии.
19. Инструментална обработка (некректомия), ензимно изчистване, епителотонична терапия и компресивни превръзки при венозни улкуси на долните крайници – 20 манипулации.
20. Повърхностен химичен пилинг – 10 процедури.
21. Познания за среднодълбок и дълбок химичен пилинг.
22. Познания за приложението на ботулинов токсин в дерматологията.
23. Познания за приложението на филъри в дерматологията.
24. Познания за склеротерапия на кожни венули и вени с малък диаметър.
25. Познания за фототерапия в дерматологията – селективна фототерапия, тясноспектрова ултравиолетова В терапия, локална и обща PUVA-терапия.
26. Познания за фотодинамична терапия в дерматологията.
27. Познания за лазер-терапия в дерматологията.
28. Познания за лъчетерапия в дерматологията.
29. Познания за физиотерапия на кожните болести.
30. Познания за таласотерапия, високопланинска климатотерапия и балнеотерапия на кожните заболявания.
31. Познания за приложението на методи от алтернативна медицина за лечение на кожни заболявания.

4.3. ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ КОЛОКВИУМИ И ГРАФИК за полагането им. Специализиращите полагат колоквиуми, като за срок от четири години на всеки 6 месеца се полагат общо осем колоквиума (допуска се горепосочената последователност да не бъде спазена):

1. **Обща дерматология** – анатомия, физиология, пропедевтика, диагностика, медикаментозна терапия, дерматохирургия, физиолечение.
2. **Инфекциозни дерматози** – етиология, епидемиология, диагностика и терапия.
3. **Полово предавани болести** – етиология, епидемиология, диагностика и терапия.
4. **Дерматози с обща клинично-морфогична симптоматология** – еритемни, дисхромии, хеморагични, еритемо-сквамозни, еритемо-папуло-скавамози, папулозни, булозни, асептични пустулози, атрофии, склерози и хипертрофии, целулити, хиподермити, грануломатози.
5. **Дерматози в зависимост от топографката локализация** – болести на космите, на ноктите, на мастните жлези, на потните жлези, на устните, стоматити, гингивити, глосити, афти, невенерични болести на външните гениталии, съдови заболявания, сексуални проблеми у мъжа (андрология), ано-ректални синдроми.
6. **Системни заболявания, ангажиращи и кожата** – болести на съединителната тъкан, болести на обмяната, кожни прояви при вътрешни болести, орални прояви при системни болести, психосоматични дерматози, възрастово обусловени дерматози.

7. **Неинфекционни дерматози с известна етиология** – дерматози, предизвикани от фактори на околната среда; фотодерматози, фитофотодерматози, кантактен дерматит, професионални дерматози, екземи, дерматози със смутена реактивност, лекарствени дерматози.
8. **Кожни малформации и онкодерматози** – наследствени дерматози, невуси, невусни болести и синдроми; съдови малформации, доброкачествени тумори на кожата, хистиоцитози, мастоцитози, преканцерози, епителни злокачествени тумори на кожата, малигнен меланом, злокачествени мезенхимни тумори, кожни лимфоми, хиперезинофилни състояния.

5. КОНСПЕКТ ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА СПЕЦИАЛНОСТ

Държавният изпит за специалност се провежда като *практически и устен теоретичен в два последователни дни* пред комисия, утвърдена от министъра на здравеопазването. Практическият изпит включва: докладване на два случая, амбулаторен и от клиниката, осъществяване на изследване и интерпретация на резултатите в лаборатория. Теоретичният изпит се провежда върху четири изтеглени билети с по един въпрос от общата част, от специалната дерматология, от венерологията и от рядко наблюдаваните болести и синдроми. Резултатите от изпита се отразяват в протокол и протоколна книга в катедрата.

Обща дерматология

1. Епидермис – анатомично, хистологично и ултраструктурно устройство.
2. Дерма – анатомично, хистологично и ултраструктурно устройство.
3. Хиподерма – анатомично, хистологично и ултраструктурно устройство.
4. Дермо-епидермална граница – анатомично, хистологично и ултраструктурно устройство.
5. Потни и мастни жлези.
6. Косми и нокти.
7. Кръвоносни и лимфни съдове.
8. Нервни окончания в кожата.
9. Кератинизация.
10. Меланогенеза.
11. Потоотделяне, себум.
12. Функции на кожата.
13. Структура на видимите лигавици (полулигавици и лигавици на устната кухина и половите органи).
14. Функции на лигавицата на устата: секреторна, храносмилателна, защитна, сетивна.
15. Микробна флора на кожата и лигавиците.
16. Хуморален и клетъчен имунитет.
17. Възпалението в кожната патология – медиатори, интерферони, интерлевкини, растежни фактори, тумор-некротизиращ фактор, механизми на регенерацията на кожата.
18. Патофизиология на сърбежа – начини на повлияване.
19. Основни хистопатологични процеси в епидермиса.
20. Антибиотици – механизъм на действие и лекарствени взаимодействия, показания и странични ефекти.
21. Антибактериални средства – механизъм на действие и лекарствени взаимодействия, показания и странични ефекти.

22. Антимикобактериални средства – механизъм на действие и лекарствени взаимодействия, показания и странични ефекти.
23. Антихистаминови средства – механизъм на действие и лекарствени взаимодействия, показания и странични ефекти.
24. Кортикостероиди – механизъм на действие и лекарствени взаимодействия, показания и странични ефекти.
25. Принципи на локалната терапия в дерматологията.
26. Физио- и лъчетерапия на кожните болести.
27. Принципи на дерматохирургията.

Специална дерматология

1. Дерматози, предизвикани от фактори на външната среда.
2. Фотодерматози.
3. Дерматози, предизвикани от химични въздействия.
4. Професионални дерматози
5. Атопична екзема.
6. Психосоматични дерматози.
7. Себорейна екзема и варианти.
8. Уртикария, едем на Квинке, наследствен ангиоедем, строфулус.
9. Лекарствени дерматози.
10. Инфекциозни еритеми.
11. Дисхромии на кожата.
12. Хеморагични дерматози (пурпури).
13. Васкулити.
14. Пителиазис розеа.
15. Псориазис.
16. Пителиазис рубра пиларис.
17. Парапсориазис
18. Лихен рубер планус.
19. Епидермолизис булоза херeditария.
20. Пемфигус.
21. Херпетиформен дерматит, IgA-линеарна булозна дерматоза.
22. Пемфигоид, пемфигоид гестационис, епидермолизис булоза аквизита.
23. Еритема ексудативум мултиформе.
24. Асептични пустулози.
25. Атрофии, склерози и хипертрофии на кожата.
26. Целулити, хиподермити.
27. Грануломатози.
28. Ихтиози.
29. Кератодермии.
30. Дискератози – болест на Дарие, фоликуларни кератози.
31. Лупус еритематозус.
32. Дерматомиозит.
33. Склеродермии (морфеа и прогресива).
34. Склерема неонатум, склередема Бушке.
35. Съдови дерматози – болести на артериалната система (ангиолопатии, ангиопатии).
36. Съдови дерматози – болести на венозната и лимфната система.
37. Меланоцитни невуси.
38. Хемангиоми и ангиомни синдроми.
39. Доброкачествени тумори на кожата.

40. Хистиоцитози.
41. Мастоцитоза.
42. Преканцерози.
43. Базоцелуларен карцином.
44. Спиноцелуларен карцином на кожата.
45. Малигнен меланом.
46. Злокачествени мезенхимни тумори.
47. Злокачествени хемангиоми.
48. Микозис фунгоидес.
49. Хиперезинофилни състояния.
50. Алопеция ареата.
51. Алопеция андрогеника.
52. Болести на ноктите.
53. Себорея – мазна и суха (себостаза).
54. Акне.
55. Розацея, периорален дерматит.
56. Болести на потните жлези.
57. Болести на устните.
58. Стоматити.
59. Гингивити.
60. Глосити.
61. Афти, болест на Бехчет.
62. Невенерични болести на външните гениталии.
63. Ано-ректални синдроми.
64. Порфирии.
65. Неинфекциозни тропически дерматози.
66. Стафилодермии.
67. Стрептодермии.
68. Еритразма.
69. Еризипелоид
70. Туберкулоза на кожата.
71. Лепра.
72. Инфекции, причинени от херпесни вируси.
73. Инфекции, причинени от човешки папиломни вируси.
74. Дерматомикози, предизвикани от дерматофити.
75. Дерматомикози, предизвикани от дрожди.
76. Дерматомикози, предизвикани от плесени.
77. Скабиес, педикулоза.
78. Лайшманиоза.
79. Лаймска болест.
80. Тропически трепонематози.
81. Фрамбезия, пинта, беджел, битов сифилис.

Венерология

1. Придобит сифилис – първичен.
2. Придобит сифилис – вторичен.
3. Придобит сифилис – третичен.
4. Вроден сифилис – ранен и късен. Диагностика и лечение.
5. Диагностика на сифилиса. Лабораторни методи. Серология – класическа и специфична.

6. Лимфогранулома ингвиналис.
7. Шанкرويد.
8. Гонококция. Етиология. Клиника у мъжете, жените и децата.
9. Трихомоназа.
10. Хламидиални урогенитални инфекции.
11. Донованоза
12. Микоплазмени урогенитални инфекции.
13. Негонококови уретрити.
14. СПИН
15. Бактериална вагиноза.
16. Генитален херпес.

Редки болести и синдроми

1. Acanthosis nigricans.
2. Acrodermatitis enteropatica (Syndroma Danbolt-Closs).
3. Erythroplasia Queyrat.
4. Granuloma anulare.
5. Hirsutismus.
6. Incontinentia pigmenti (Syndroma Bloch-Sulzberger).
7. Lichen amyloidosus.
8. Morbus Bowen.
9. Morbus Degos (papulosis atrophicans maligna)
10. Morbus Fabry.
11. Morbus Hailey-Hailey
12. Morbus Meleda.
13. Morbus Paget.
14. Morbus Reiter.
15. Necrobiosis lipoidica.
16. Neurofibromatosis-1 (Morbus Recklinghausen).
17. Oedema Quincke hereditarium.
18. Papillomatosis confluens et reticulata (Morbus Gougerot-Carteaud)
19. Porokeratosis Mibelli.
20. Pseudoxanthoma eleasticum.
21. Pyoderma gangrenosum.
22. Sclerosis tuberosa (Morbus Bourneville-Pringle).
23. Syndroma Basex (Acrokeratosis paraneoplastica).
24. Syndroma Gianotti-Crosti (Dermatitis papulo-eruptiva acroexposita).
25. Syndroma Ehlers-Danlos.
26. Syndroma Favre-Racouchot
27. Syndroma Lyell (Necrolysis epidermalis toxica)
28. Syndroma Löfgren.
29. Syndroma Melkersson-Rosenthal.
30. Syndroma Muir-Torre.
31. Syndroma Sèzary.
32. Syndroma Sharp.
33. Syndroma Sjögren.
34. Syndroma Stein-Loeventhal.
35. Syndroma Stevens-Johnson.
36. Syndroma Stewart-Treves.
37. Syndroma Sweet.
38. Syndroma Thost-Unna.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Атанасов, В. Склеродермии. С., Мед. и физк., 1990.
2. Георгиева, Сл. Дерматовирози. С., Мед. и физк., 1987.
3. Димитрова, Й. Кожни васкулити. С., Мед. и физк., 1988.
4. Дурмишев, А., Пигментни нарушения на кожата. С., Мед. и физк., 1986.
5. Дурмишев, А. Инфекциозни дерматози и сексуално предавани болести. В: Епидемиология на инфекциозните и неинфекциозните болести. Под ред. Б. Илиев, Г. Митов. С., 1994, 527-639.
6. Дурмишев А., А. Лалова. Функционална диагностика в дерматологията. С., Мед. и физк., 1987.
7. Дурмишев А., Г. Спиоров, Д. Няголова, Г. Пехливанов, Е. Петрова, Г. Матеев. Практически подходи при лечението на полово предаваните болести. Бълг. терапевт. школа, 11 “Знание” ООД, 1995, 77.
8. Златков, Н.Б. Дерматологична диференциална диагноза. С., Мед. изд. Райков, 2003.
9. Златков, Н., С. Тонев, И. Ботев. Генетични дерматози. С., АРСО, 2005.
10. Марина, С., Г. Киров. Еризипел. С., 1990.
11. Пенев, З., Н. Златков, А. Дурмишев. Справочник по дерматология и венерология. С., Мед. и физк., 1994.
12. Пенев, З., Н. Златков, А. Дурмишев. Дерматология и венерология – справочник. С., Мед. и физк., 2001.
13. Пехливанов, Г., И. Славов. Уретрити и свързани с тях състояния. Под ред. Н. Цанков. С., 2007.
14. Попов, Г, Д. Мартинов, К. Димитров. Полово предавани хламидиални инфекции. С., Мед. и физк., 1989.
15. Спиоров, Г. Клинична дерматомикология. С., 1990.
16. Стоянов, С., Н. Златков, И Ботев. Озонов слой и ултравиолетови лъчи – здравен и екологичен проблем. Поредица “Екология и здраве” № 8. С., ПъблишСайСет-Еко, 2003.
17. Трашлиева-Койчева, М. Кожни болести в детската възраст. С., Мед. и физк., 1990.
18. Лупус еритематодес. Под ред. П. Михайлов. С., Мед. и физк., 1998.
19. Климатолечение на кожните болести. Под ред. Н. Ботев Златков. С., Мед. и физк., 1989.
20. Атлас по кожни болести. Под ред. Н. Ботев Златков, П. Михайлов. С., Мед. и физк., 1990.
21. Дерматология и сексуално предавани болести. Под ред. Н. Ботев Златков. С., АРСО, 1997.
22. Приложна венерология. Под ред. А. Дурмишев. С., “Знание” ЕООД, 1999.
23. Терапия на кожните и полово предаваните болести. Под ред. Н. Златков, Е. Петранов. С., 2000.
24. Г. Спиоров. Сифилис. С., 2000.
25. Сексуално предавани болести и невенерична генитална патология. Под ред. Н.Б. Златков. С., АРСО, 2002.
26. Braun-Falco, O., G. Plewig, H. Wolff, R. Winkelmann. Dermatology. Berlin, Springer, 1991.
27. Precis de Dermatologie et Venerologie Ed. J. H. Saurat. Paris, Masson, 1991.
28. Textbook of Dermatology. Ed. A. Rook et al., 7th ed., Oxford, Blackwell, 1992 (4 vol.).
29. Fitzpatrick’s Dermatology in General Medicine, 6th ed., New York, Mac Graw Hill, 2003 (2 vol.).
30. European Dermatology Forum. White book of dermatology. 2nd ed., ABW Wissenschaftsverlag GmbH, 2005.

**НАЦИОНАЛЕН КОНСУЛТАНТ ПО
КОЖНИ И ВЕНЕРИЧЕСКИ БОЛЕСТИ:
ПРОФ. Д-Р НИКОЛАЙ К. ЦАНКОВ**